

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر و ادیان تمدن ها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی

تأثیر زیبایی شناختی آینه کاری بر عمارت قوام شیراز

استاد راهنما:

دکتر آقای علیرضا خواجه گیر

استاد مشاور:

دکتر آقای حمید فرهمند

پژوهشگر:

زهرا هنرپیشه

مهرماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق، همچنین چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه کارشناسی ارشد، برای دانشگاه هنر اصفهان محفوظ است. نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

اظهارنامه دانشجو:

موضوع پایان نامه :

استاد راهنما:

اینجانب زهرا هنرپیشه دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش فقه و هنر دانشکده هنر و ادیان تمدن ها دانشگاه هنر اصفهان به شماره دانشجویی ۸۸۱۱۵۰۴۱۰۲ گواهی می نمایم که تحقیقات ارائه شده در این پایان نامه توسط شخص اینجانب انجام شده و صحت و اصالت مطالب نگارش شده مورد تأیید می باشد و در موارد استفاده از کار دیگر محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به علاوه گواهی می نمایم که مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری ارائه نشده است و در تدوین متن پایان نامه چارچوب مصوب دانشگاه هنر اصفهان را به طور کامل رعایت کرده ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

دانشگاه هنر اصفهان
دانشکده هنر و ادیان و تمدن ها
گروه هنر اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته هنر اسلامی گرایش فقه و هنر خانم زهرا هنرپیشه با عنوان:

تأثیر زیبایی شناختی آئینه کاری بر عمارت قوام شیراز

ارایه شده به مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه به عنوان بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای درجه‌ی کارشناسی ارشد که در تاریخ..... توسط هیأت داوران زیر بررسی و با نمره.....درجه..... به تصویب نهایی رسید

۱- استاد راهنمای اول پایان نامه آقای دکتر علیرضا خواجه گیر با مرتبه علمی استاد یار امضا

۲- استاد راهنمای دوم پایان نامه آقای دکتر حمید فرهمند با مرتبه علمی مربی امضا

مهر و امضای مدیر گروه

تقدیم به:

تقدیم به پدر و مادر عزیزم برای
مهربانی ها و حمایت های بی
دریغشان

سیاسگزاری:

با سپاس فراوان از استادان محترم آقایان خواجه
گیر و فرهمند و دیگر اساتید دانشکده و
همچنین مرمت کاران عمارت قوام؛ آقایان
حسام پور و عقبی طلب و اعضای بنیاد فارس
شناسی و دیگر عزیزانی که در این راه مرا یاری
داده اند.

چکیده

تزئینات در معماری اسلامی عصری جدا ناشدنی است که همواره در طول تاریخ معماری ایران پیش و پس از اسلام متناسب با شرایط زمانی و مکانی شکل گرفته اند. آئینه کاری، از جمله شیوه های آذین بندی است که از دوره صفوی شکل گرفت و در دوره قاجار به اوج شکوفایی خود رسید.

هدف از این پژوهش بررسی جنبه های زیباشناسی موثر در تزئینات هنرهای سنتی و هنرهای وابسته به معماری است؛ که در طول تاریخ جایگاه ویژه ای در جهت بیان ویژگی های هنری هر دوره داشته اند. در ادامه سیر تاریخی شکل گیری آئینه کاری به عنوان نمونه متاخر از هنرهای سنتی ایران در تحقیق حاضر مورد بررسی قرار گرفته است و به عنوان نمونه عمارت قوام شیراز که دارای آئینه کاری شاخصی، متعلق به دوره قاجار، می باشد؛ مورد مطالعه قرار گرفته است. روش گرد آوری اطلاعات در این پژوهش اسنادی است که با مراجعه به کتاب ها، مقالات و اسناد موجود در سازمان میراث فرهنگی جمع آوری شده اند. در ادامه روش میدانی برای جمع آوری اطلاعات در خصوص عمارت قوام مورد استفاده قرار گرفته است.

کلید واژه ها: آئینه کاری، نور، دوره قاجار، عمارت قوام، هنرهای سنتی، معماری اسلامی

صفحه	فهرست
۱	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه .....
۳	۲-۱- بیان مسئله .....
۳	۳-۱- اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش .....
۴	۴-۱- پرسش های پژوهش .....
۴	۵-۱- اهداف پژوهش .....
۴	۶-۱- پیشینه پژوهش .....
۵	۷-۱- چارچوب نظری پژوهش .....
۵	۸-۱- روش پژوهش و تجزیه تحلیل داده ها .....
۶	۹-۱- قلمرو زمانی و مکانی پژوهش .....
۶	۱۰-۱- ابزار های گردآوری داده ها .....
۷	۱۱-۱- محدودیت های پژوهش .....
۷	۱۲-۱- شرح واژه ها و اصطلاحات به کار رفته در پژوهش .....
۹	فصل دوم: زیباشناسی در هنرهای سنتی
۱۰	۱-۲- مقدمه .....
۱۱	۲-۲- هنر و زیباشناسی در اندیشه اسلامی .....
۱۵	۳-۲- رابطه هنر و صنعت .....
۱۸	۱-۳-۲- هنرهای سنتی .....
۱۹	۴-۲- عناصر مؤثر در زیباشناسی اسلامی .....
۱۹	۱-۴-۲- نور .....
۲۲	۲-۴-۲- خاصیت فیزیکی نور .....
۲۳	۳-۴-۲- قدر و هندسه .....
۲۶	۴-۴-۲- تناسب .....
۲۷	۵-۲- نگاهی به معماری اسلامی .....
۲۸	۱-۵-۲- تزئین در معماری اسلامی .....
۳۴	فصل سوم: آئینه و آئینه کاری
۳۵	۱-۳- مقدمه .....
۳۵	۱-۱-۳- تاریخچه حضور آئینه در ایرانی .....

۳۷	..... ۲-۱-۳ - آئینه در ادبیات ایران
۳۹	..... ۳-۱-۳ - آئینه های شیشه ای
۴۲	..... ۲-۳ - آئینه کاری
۴۲	..... ۱-۲-۳ - تعریف آئینه کاری
۴۳	..... ۲-۲-۳ - آئینه کاری در ایران
۴۵	..... ۳-۲-۳ - شیوه های آئینه کاری
۴۶	..... ۴-۲-۳ - کپ بری
۴۷	..... ۵-۲-۳ - طرح های آئینه کاری
۴۸	..... ۳-۳ - شیوه های آئینه کاری
۴۹	..... ۱-۳-۳ - آئینه کاری به شیوه هندسی
۴۹	..... ۲-۳-۳ - آئینه کاری به شیوه غیرهندسی
۵۰	..... ۳-۳-۳ - مراحل اجرای آئینه کاری
۵۱	..... ۴-۳ - آئینه کاری دوره قاجار
۵۱	..... ۱-۴-۳ - هنر دوره قاجار
۵۴	..... ۲-۴-۳ - تزیینات در دوره قاجار
۵۶	..... ۵-۳ - آئینه کاری در عهد قاجار
۵۷	..... ۱-۵-۳ - نمونه های آئینه کاری در زمان قاجار
۵۷	..... ۲-۵-۳ - آئینه کاری حرم امام رضا (ع) در مشهد
۵۸	..... ۳-۵-۳ - باغ و کاخ گلستان
۵۹	..... ۴-۵-۳ - مجموعه سعدآباد
۶۰	..... ۵-۵-۳ - کاخ صاحبقرانیه
۶۱	..... فصل چهارم: معرفی عمارت قوام و عناصر زیباشناسی آن
۶۲	..... ۱-۴ - مقدمه
۶۲	..... ۲-۱-۴ - تاریخچه ای از شیراز
۶۳	..... ۳-۱-۴ - شیراز زمان قاجار
۶۴	..... ۴-۱-۴ - خانه های شیراز
۶۶	..... ۲-۴ - معماری قاجاری
۶۸	..... ۱-۲-۴ - خانه ها در دوره قاجار
۶۹	..... ۲-۲-۴ - ویژگی خانه ها در دوره قاجار

۷۰	..... ۳-۴- عمارت قوام
۷۰	..... ۱-۳-۴- خاندان قوام
۷۱	..... ۲-۳-۴- تاریخچه بنا
۷۳	..... ۳-۳-۴- ویژگی های معماری و تزیینات عمارت قوام
۸۲	..... ۴-۳-۴- آینه کاری عمارت قوام
۹۰	..... ۵-۳-۴- ویژگی های اصلی آینه کاری عمارت قوام
۹۰	..... ۶-۳-۴- علت های کاربردی استفاده از آینه کاری
۹۱	..... ۷-۳-۴- مرمت قسمتهای آینه کاری
۹۲	..... ۴-۴- عناصر زیباشناسی در عمارت قوام
۹۶	..... ۵-۴- بخش تصاویر نارنجستان قوام
۹۷	..... ۱-۵-۴- ایوان
۱۰۴	..... ۲-۵-۴- شاه نشین
۱۰۸	..... ۶-۴- بخش تصاویر عمارت زینت الملک
۱۰۹	..... ۱-۶-۴- شاه نشین
۱۱۳	..... ۲-۶-۴- ایوان تابستان نشین
۱۱۸	..... ۳-۶-۴- ایوان بهار خواب
۱۲۴	..... ۴-۶-۴- گوشواره ها
۱۳۱	..... نتیجه گیری
۱۳۳	..... منابع و مآخذ
۱۳۷	..... فهرست منابع تصاویر

فهرست عکسها

صفحه

تصویر شماره ۱-۳- آئینه کاری کاخ مرمر.....	۴۶
تصویر شماره ۲-۳- آئینه کاری حرم شاهچراغ در شیراز.....	۵۸
تصویر شماره ۳-۳- آئینه کاری کاخ گلستان.....	۵۹
تصویر شماره ۴-۳- آئینه کاری کاخ سعدآباد.....	۵۹
تصویر شماره ۵-۳- آئینه کاری کاخ صاحب قرانیه.....	۶۰
تصویر شماره ۱-۴- عمارت نارنجستان قوام.....	۶۵
تصویر شماره ۲-۴- ابراهیم قوام.....	۷۱
تصویر شماره ۳-۴- بیرونی عمارت قوام.....	۷۲
تصویر شماره ۴-۴- اندرونی عمارت قوام.....	۷۳
تصویر شماره ۵-۴- کاشی کاری ضلع جنوبی عمارت نارنجستان قوام.....	۷۴
تصویر شماره ۶-۴- پلان عمارت قوام.....	۷۵
تصویر شماره ۷-۴- نقاشی روی چوب سقف عمارت.....	۷۶
تصویر شماره ۸-۴- نقاشی روی چوب سقف شاه نشین عمارت.....	۷۶
تصویر شماره ۹-۴- نقاشی چوب سقف عمارت.....	۷۷
تصویر شماره ۱۰-۴- گچ بری ایوان بیرونی عمارت نارنجستان.....	۷۷
تصویر شماره ۱۱-۴- پنجره مشبک عمارت نارنجستان.....	۷۸
تصویر شماره ۱۲-۴- پنجره مشبک فضای داخلی عمارت.....	۷۸
تصویر شماره ۱۳-۴- عمارت اندرونی زینت الملک.....	۷۹
تصویر شماره ۱۴-۴- بهار خواب عمارت اندرونی.....	۸۰
تصویر شماره ۱۵-۴- بهار خواب عمارت اندرونی.....	۸۰
تصویر شماره ۱۶-۴- گچ بری گوشواره عمارت اندرونی.....	۸۱
تصویر شماره ۱۷-۴- گچ بری گوشواره عمارت اندرونی.....	۸۲
تصویر شماره ۱۸-۴- سقف ایوان نارنجستان.....	۸۳
تصویر شماره ۱۹-۴- سقف شاهنشین عمارت نارنجستان.....	۸۴
تصویر شماره ۲۰-۴- تابستان نشین عمارت زینت الملک.....	۸۵
تصویر شماره ۲۱-۴- داخلی شاهنشین زینت الملک.....	۸۶
تصویر شماره ۲۲-۴- شومینه شاه نشین عمارت زینت الملک.....	۸۷
تصویر شماره ۲۳-۴- کتیبه آئینه کاری شده.....	۸۸

۸۹	..... تصویر شماره ۴-۲۴- گوشواره شرقی عمارت زینت الملک
۸۹	..... تصویر شماره ۴-۲۵- گوشواره غربی عمارت زینت الملک
۹۶	..... ۴-۵- بخش تصاویر نارنجستان قوام
۹۷	..... ۴-۵-۱- ایوان
۱۰۴	..... ۴-۵-۲- شاهنشین
۱۱۸	..... ۴-۶- بخش تصاویر عمارت زینت الملک
۱۱۹	..... ۴-۶-۱- شاه نشین
۱۱۳	..... ۴-۶-۲- ایوان تابستان نشین
۱۱۸	..... ۴-۶-۳- ایوان بهار خواب
۱۲۴	..... ۴-۶-۴- گوشواره ها

پیشگفتار

در این پژوهش ابتداء در فصل آغازین به ارتباط هنر و صنعت پرداخته و در ادامه جایگاه هنر و زیبایی را در اندیشه اسلامی و همچنین عوامل موثر در زیباشناسی اسلامی را مورد بررسی قرار می دهد. در ادامه، فصل دوم به سابقه حضور آئینه در ایران و ادبیات پرداخته و پس از آن سیر ورود آئینه های شیشه ای به این سرزمین و روند شکل گیری هنر آئینه کاری را مورد بررسی قرار میدهد و سرانجام عمارت قوام شیراز را به عنوان نمونه ی دارای تزیینات آئینه کاری در زمان قاجار انتخاب شده؛ ویژگی ها، شیوه ها و جنبه های زیباشناسانه آن ارزیابی می شود.

فصل اول

کلیّات تحقیق

۱ - ۱ - مقدمه

در اسلام زیبایی حقیقتی است که از پیش وجود داشته و کار هنرمند کشف این حقیقت است. مفهوم زیبایی در فلسفه و حکمت اسلامی به صورتی مستقل بیان نشده است. از آن جا که این مفهوم پیوندی نزدیک با هنر دارد، پس پیداست هنگامی در ساختار تمدن اسلامی و سنتی از هنر و زیبایی سخن به میان می آید، با استنباط امروزی آن متفاوت است. در هنر اسلامی هنر و زیبایی با فضیلت و مهارت همراه است. در هنرهای سنتی، عمل هنرمند اصلی برای رسیدن به زیبایی است، که در مرحله ای بالاتر قرار دارد. هنرهای سنتی همواره در راستای نمایان ساختن مفهوم زیبایی به صورتی عمیق و موثر به وجود آمده اند. در این میان معماری یکی از بارزترین نمونه های هنر اسلامی است که به خوبی از دیگر هنرها در جهت تبیین مفاهیم استفاده کرده است. این هنر در، معماری، پیش و پس از اسلام همواره تزئیناتی که جوابگوی احتیاجات روزمره بوده اند، به همراه داشته است. در واقع تزئین در

معماری ایرانی اسلامی برای محو کردن جنبه مادی اشیا و رسیدن به کیفیت معنای آنهاست. دیوار یک بنا بستری می شود برای به ظهور رساندن صورتی تمثیلی از طریق تزینات. (نجیب اغلو. ۱۳۷۹. ص ۲۵۰)

معماری قاجاریه که در ادامه ساختارها و روش های پیش از خود، زندیه و صفویه، شکل می گیرد، با وجود مواجهه با هنر غرب و تاثیر پذیری فراوان از جریان های خارج از ایران، وجوه سنتی بسیاری از هنرها را حفظ می کند. در معماری و تزینات وابسته به در زمان قاجار حفظ این وجوه تا حد فراوانی قابل رویت می باشد. حضور آینه با کیفیت جدید مادی و استفاده از آن در تزینات بناها در این دوره، از جمله ی آن هنر های سنتی است که تحت تاثیر جنبه های تازه در زیباشناسی شکل گرفت اما همواره ویژگی های هنر اسلامی ایرانی را در خود باقی نگاهداشت. پژوهش حاضر با توجه به مسائل مطرح شده به چهار فصل اصلی تقسیم شده است. فصل اول کلیات پژوهش که شرح حالی است بر روند، هدف و روش پژوهش را شامل می شود. فصل دوم مباحث زیباشناسی در اسلام و تاثیر آن بر شکل گیری هنر های سنتی و تزینات مورد بررسی قرار می گیرد. فصل سوم شامل تاریخچه ای از حضور آینه در ایران و در ادامه نحوه ی شکل گیری هنر آینه کاری به تفصیل بیان شده است. در فصل آخر این پژوهش عمارت قوام شیراز متعلق به دوره قاجار، که دارای آینه کاری های منحصر به فردی است به عنوان نمونه انتخاب شده و مورد مطالعه قرار گرفته است.

۱ - ۲ - بیان مسئله

در طول تاریخ معماری دوره اسلامی در ایران، تزینات همواره جایگاه حائز اهمیت داشته اند، که در هر دوره دارای ویژگی و نموده های خاص می باشد. در این میان نور به عنوان عاملی تاثیر گذار در فضاهای معماری، همواره پیوندی نزدیک با آذین ها داشته و نقش مهمی در شکل گیری تزینات، منطبق با فضا و شرایط، داشته است. در اواخر دوره صفوی و با ورود آینه به ایران، شیوه ای از آذین بندی بنا اعم از مذهبی و غیر مذهبی رواج یافت که در دوره قاجار به اوج شکوفایی خود رسید. آینه کاری از واپسین شیوه های آذین بندی است که توسط هنرمندان منطبق با فرهنگ و هنر ایرانی اسلامی و عوامل موثر بر آن، شکل گرفت.

این پژوهش بر آن است تا ابتدا تاثیر زیباشناختی نور را به عنوان عاملی موثر بر شکل گیری هنر آینه کاری و روند تاریخی آینه کاری در ایران را نیز مورد بررسی قرار داده و به عنوان نمونه عمارت قوام شیراز معرفی شده و آینه کاری، تکنیک ها و ویژگی های آن مورد بررسی قرار می گیرد.

۱ - ۳ - اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش

از آنجا که تزئینات همواره جایگاه ویژه ای در معماری ایران اسلامی داشته است، در هر دوره عوامل متفاوتی در شکل گیری آن نقش داشته اند. با این وجود در تمام ادوار پیوندی متناسب و یکپارچه بین معماری و تزئینات برقرار بوده است. آینه کاری روشی جهت آذین بندی بناست که در دوره قاجار به اوج شکوفایی خود می رسد و عوامل مهمی از جمله نور و جایگاه آن در فضای معماری، نقش به سزایی در شکل گیری آن داشته اند. از این رو بررسی روند شکل گیری آینه کاری، به عنوان شیوه ای از تزئین که مختص ایران است، و بررسی تاثیر زیباشناختی نور که ارتباطی مستقیم با این شیوه از آذین دارد، حائز اهمیت می باشد.

۱ - ۴ - پرسش های پژوهش

۱. نور به عنوان عاملی زیباشناختی و موثر در تزئینات معماری چه تاثیر در شکل گیری هنر آینه کاری داشته است؟
۲. آینه کاری از چه زمان در ایران ابداع شد و روند تاریخی آن به چه صورت می باشد؟
۳. آینه کاری عمارت قوام دارای چه ویژگی هایی است و از چه تکنیک های آینه در تزئین بنا استفاده شده است؟

۱ - ۵ - اهداف پژوهش

۱. بررسی نقش نور، به عنوان عاملی زیباشناختی در شکل گیری هنر آینه کاری، به عنوان شیوه ای از تزئین معماری
۲. بررسی روند تاریخی حضور آینه و شکل گیری هنر آینه کاری در ایران
۳. بررسی آینه کاری عمارت قوام شیراز، ویژگی ها و تکنیک های آن.

۱ - ۶ - پیشینه پژوهش

۱. مروری بر تزیینات معماری مسکونی ایران (قاجار و اوائل پهلوی) - مهناز صفی صمغ آبادی - پایان نامه کارشناسی ارشد - دانشگاه الزهرا - تحقیق نظری در خصوص بررسی خانه های قاجار و پهلوی و سعی در نشان دادن شرایط معماری آن دوران دارد .

۲. بررسی تاریخی نقوش قاب آینه و آینه کاری دوره زند و قاجار
طاهره مقیم پور بیژنی - پایان نامه کارشناسی - دانشگاه الزهرا تحقیق تاریخی در خصوص استفاده از آینه در تزیینات بناها دوره زند و قاجار و روند آن در دوره های مذکور را مورد بررسی قرار می دهد .

۳. بررسی تکنیک ساخت آینه و آینه کاری در تزیینات معماری (با نگاه ویژه به اصفهان)
عباس عابد اصفهانی - مقاله - دو فصل نامه مرمت و پژوهش - تابستان ۸۶ - درباره آینه کاری با تاکید بر ویژگی های فیزیکی متفاوت شیشه های وارد شده به ایران و استفاده از آن در تزیین بناهای اصفهان را مورد بررسی قرار می دهد .

۱ - ۷ - چارچوب نظری پژوهش

در این پژوهش ابتداء در فصل آغازین به ارتباط هنر و صنعت پرداخته و در ادامه جایگاه هنر و زیبایی را در اندیشه اسلامی و همچنین عوامل موثر در زیباشناسی اسلامی را مورد بررسی قرار می دهد . در ادامه ، فصل دوم به سابقه حضور آینه در ایران و ادبیات پرداخته و پس از آن سیر ورود آینه های شیشه ای به این سرزمین و روند شکل گیری هنر آینه کاری را مورد بررسی قرار میدهد و سرانجام عمارت قوام شیراز را به عنوان نمونه ی دارای تزیینات آینه کاری در زمان قاجار انتخاب شده ؛ ویژگی ها، شیوه ها و جنبه های زیباشناسانه آن ارزیابی می شود .

۱ - ۸ - روش پژوهش و تجزیه تحلیل داده ها

روش تحقیق در این پژوهش اسنادی است که داده ها از طریق روشهای کتابخانه ای ، فیش برداری ، مراجعه به مقاله های فارسی و لاتین ، مصاحبه ها و سایت های مربوط گرد آوری شده اند . این پژوهش دارای دو بخش است . بخش اول که مبانی نظری و تاریخی را شامل می شود ، با مراجعه به منابع مکتوب فارسی و لاتین ، مقالات مرتبط ، مصاحبه ها ، سایت های معتبر و پایان نامه های مرتبط داده های مورد نظر جمع آوری می شود . در بخش دوم که عمارت قوام بررسی می شود علاوه بر منابع مکتوب به صورت میدانی از طریق مصاحبه با منابع انسانی و عکس برداری ، مراجعه به اسناد موجود در میراث فرهنگی ؛ داده های مورد نظر جمع آوری می شود . روش تجزیه و تحلیل در این پژوهش کیفی و توصیفی است . که داده های جمع آوری شده با توجه به ارتباطشان تحلیل و طبقه بندی می شوند .

۱ - ۹ - قلمرو زمانی و مکانی پژوهش

پژوهش حاضر ، عمارت قوام ، در محدوده ی زمانی قاجار انتخاب شده است و با توجه به ویژگی های هنری این دوره عوامل موثر بر رشد تزیینات آئینه کاری در این محدوده زمانی ، مورد بررسی قرار گرفته است . محدوده ی مکانی پژوهش شیراز زمان قاجار ، که صاحب دیوان در آن زمان ابراهیم قوام الملک بوده ، می باشد .

۱ - ۱۰ - ابزار های گردآوری داده ها

با توجه به این که پژوهش حاضر بر اساس موضوع انتخابی به دو قسمت نظری و عملی تقسیم گشته است ، داده در بخش تئوری از طریق مراجعه به کتاب ها ، مجلات ، مقاله ها ، مصاحبه های مکتوب ، اسناد ، سایت های موجود جمع آوری شده اند . در بخش عملی که به عمارت قوام مربوط می شود ، علاوه بر موارد ذکر شده ، مصاحبه به صورت میدانی با مرمت کاران ، استاد کاران و اشخاص مربوطه صورت گرفته است . در ادامه نیز در چند مرحله زمان مختلف از تمامی قسمت های اندورنی و بیرونی عمارت به صورت کامل عکس برداری شده است .